

Krasuski gegn Póllandi

Dómur frá 14. júní 2005

Mál nr. 61444/00

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

13. gr. Réttur til raunhæfs úrræðis til að leita réttar síns

Málsmeðferð innan hæfilegs tíma.

1. Málsatvik

Kærandi, Krasuski, var pólskur ríkisborgari, fæddur 1943 og lést í desember 2005. Ekkja hans fékk leyfi til að halda máli hans áfram fyrir dómstólnum. Þann 1. febrúar 1996 stefndu kærandi og eiginkona hans eigendum fyrirtækis sem þau höfðu gert verksamning við um byggingarvinnu á húsi þeirra. Þau kröfðust skaðabóta vegna skemmda sem verktakinn hafði valdið á húsinu. Þann 13. mars og 27. júní 1996 fyrirskipaði dómari að matsgerðar yrði aflað hjá dómkvöddum matsmönnum. Var matsgerðin lögð fram í málinu 4. nóvember 1996. Kærendur mótmæltu matsgerðinni og í kjölfarið var óskað endurskoðunar á henni. Staðfestu matsmennirnir matsgerðina 26. janúar 1997. Þann 17. júlí 1997 breyttu kærendur kröfugerð sinni í skaðabótamálinu. Þann 31. mars 1998 var matsmönnum fyrirskipað að framkvæma viðbótarmatsgerð. Var byggt á því af hálfu gagnaðila málsins að kærendur hefðu breytt kröfugerð sinni. Þann 19. nóvember 1998 vísaði dómurinn málinu frá.

Áfrýjunardómstóll ómerkti frávisunardóminn 18. maí 1999 og vísaði málinu heim til nýrrar efnismeðferðar. Þann 30. september 1999 fyrirskipaði undirréttur öflun tveggja nýrra matsgerða sem lagðar voru fram 20. febrúar 1999. Þann 11. október 2001 dæmdi undirréttur kæranda 50.000 pólskar slotur í bætur. Kærandi áfrýjaði dóminum. Áfrýjunardómstóll vísaði áfrýjun kæranda frá 20. júní 2002.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að dómsmál hans hefði ekki fengið meðferð innan hæfilegs tíma og brotið hefði verið gegn rétti hans skv. 1. mgr. 6. gr. Þá hélt hann því fram að honum hefði ekki staðið til boða raunhæft úrræði samkvæmt pólskum lögum vegna þeirrar óhóflega löngu málsmeðferðar sem mál hans fékk fyrir pólskum dómstólum. Taldi hann því einnig brotið gegn 13. gr.

Niðurstaða

1. mgr. 6. gr.: Meðferð máls kæranda varaði í nær sex ár og fimm mánuði. Dómstóllinn féllst á það með pólska ríkinu að málið væri flókið og að nauðsynlegt hefði verið að afla matsgerða dómkvaddra matsmanna. Þá féllst dómstóllinn á að mál kæranda fyrir innlendum dómstólum hefði verið nokkuð flókið enda þurfti að afla sérfræðilegra sönnunargagna í upphafi, og tvisvar aftur þegar málið var aftur tekið til nýrrar meðferðar fyrir undirrétti. Þrátt fyrir þetta féllst dómstóllinn ekki á þau rök ríkisstjórnarinnar að rekja mætti tafir á málsmeðferð til atvika er vörðuðu kæranda. Þvert á móti virtist ástæðan fyrir því að kærandi breytti kröfum sínum við meðferð málsins stafa af þeim breytingum sem urðu á mati sérfræðinga undir rekstri málsins. Þannig var ekki fallist á að kærandi hefði misnotað réttarfarsleg úrræði sín, heldur fremur að aðgerðir hans hefðu verið lögmætar til að tryggja rétt hans.

Hvað varðaði meðferð málsins fyrir innlendum dómstólum tók dómstóllinn fram að á þeim tíma sem var til skoðunar fór mál kæranda fjórum sinnum fyrir dómstóla. Þinghöld voru haldin reglulega og tafir á meðferð málsins stöfuðu af öflun matsgerða dómkvaddra matsmanna og skýrslutöku þeirra. Meðferð máls kæranda var því talin fullnægja kröfum 6. gr.

Með vísan til málsatvika taldi dómstóllinn að lengd málsmeðferðarinnar hefði verið hæfileg og því ekki brotið gegn 1. mgr. 6. gr.

Um 13. gr.: Dómstóllinn tók fram að 13. gr. tryggi að tiltæk séu innlend úrræði til að fá framfylgt réttindum sem sáttmálinn mælir fyrir um. Þannig á 13. gr. að tryggja innlend úrræði sem taka efnislega á ágreiningi um brot á ákvæðum sáttmálans.

Ríkið byggði á því að ákvæði 417. gr. pólsku borgaralögbókarinnar tryggði nægilega rétt kæranda en samkvæmt henni var unnt að krefjast bóta af ríkinu vegna tjóns sem opinberir starfsmenn yllu í starfi sínu. Í sambærilegum málum sem vörðuðu Pólland hafði Mannréttindadómstóllinn áður talið að ákvæði skv. 417. gr. borgaralögbókarinnar veitti ekki raunhæft úrræði í skilningi 13. gr. Ákvæði 417. gr. borgaralögbókarinnar hafði verið breytt 2004 þannig að bótaskylda ríkisins var rýmkuð. Dómstóllinn taldi breytinguna fela í sér nýja réttarstöðu. Rétturinn til að fá bætur vegna óhóflega langrar málsmeðferðar hefði nú skýra lagastöð og sá vafi sem áður var á því hvort ákvæði 417. gr. næði til krafna vegna brots á rétti til málsmeðferðar fyrir dómstólum innan hæfilegs tíma væri nú ekki lengur fyrir hendi.

Kærandi hafði ekki mótmælt því að úrræðið væri tiltækt, heldur aðeins að það væri ekki skilvirkt. Það virtist, að mati dómstólsins, ekki liggja fyrir neitt sem styddi þau rök kæranda að það úrræði sem 417. gr. mælti fyrir um væri óljóst. Þau rök að engin framkvæmd væri komin á ákvæðið gæti ekki haft úrslitaáhrif á hvort það teldist skilvirkt, enda væri það tiltölulega nýtt og því eðlilegt að framkvæmd þess væri enn óljós. Dómstóllinn féllst á með kæranda að skilvirkni úrræðisins væri háð því hvernig pólskir dómstólar tækju á málum samkvæmt ákvæðinu, sérstaklega með tilliti til þess tíma sem það tæki að fá úr málum skorið fyrir þeim samkvæmt því. Það var ennfremur rétt að fjárhæð bóta sem dæmd yrði af innlendum dómstólum fæli einnig í sér mikilvægan mælikvarða um hvort úrræðið fullnægði kröfum 13. gr. Hins vegar gæti vafi um skilvirkni úrræðisins einn ekki komið í veg fyrir að kærandi ætti kost á því. Dómstóllinn gæti ekki gert ráð fyrir að pólskir dómstólar veittu ekki hinu nýja ákvæði fullt gildi og áhrif.

Með vísan til þessa komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að frá 17. september 2004, þegar umrædd lög höfðu tekið gildi, hefði málshöfðun vegna tafa á meðferð málsins skv. 417. gr. borgaralögbókarinnar, öðlast stöðu sem raunhæft úrræði í skilningi 13. gr. Taldi dómstóllinn því ekki brotið gegn 13. gr.

Einn dómari skilaði séráliti.